

RHAN 2 – ERTHYGLAU'R CYFANSODDIAD

Erthygl 11 - Cyflogeion y Cyngor

11.1 Strwythur Rheoli

(a) **Cyffredinol**

Gall y Cyngor gyflogi'r cyflogeion hynny y mae'n eu hystyried sy'n angenrheidiol i gyflawni ei swyddogaethau.

(b) **Prif Weithredwr, Swyddog Monitro, Swyddog Adran 151 a Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd**

Bydd y Cyngor yn penodi cyflogeion Cyngor i gyflawni'r swyddi statudol hyn, fel y nodir yn Rhan 7 y Cyfansoddiad hwn. Bydd y swyddi hyn yn cyflawni'r swyddogaethau a ddisgrifir yn Erthygl 11.2-11.5 isod.

(c) **Strwythur**

Bydd Prif Weithredwyr yn paratoi ac yn cyhoeddi disgrifiad o strwythur staffio cyffredinol y Cyngor yn dangos y strwythur rheoli a threfn y swyddogion. Nodir hyn yn Rhan 7 y Cyfansoddiad hwn.

11.2 Swyddogaethau cyfansoddiadol y Prif Weithredwr

(a) **Cyflawni swyddogaethau gan y Cyngor**

Rhaid i'r Prif Weithredwr adp;ugi'r materion canlynol yn barhaus:

- (i) y modd y mae'r gwaith o gyflawni swyddogaethau'r Cyngor yn cael ei gydlyn;
- (ii) trefniadau'r Cyngor mewn perthynas â chynllunio ariannol, rheoli asedau a rheoli risg;
- (iii) nifer a graddau'r staff sydd eu hangen i gyflawni swyddogaethau; a
- (iv) trefnu, penodi a threfniadau ar gyfer rheoli staff y Cyngor (gan gynnwys trefniadau ar gyfer hyfforddi a datblygu).

Os yw'r Prif Weithredwr o'r farn ei bod yn briodol gwneud hynny, rhaid iddo/iddi gyflwyno adroddiad i'r Cyngor yn nodi ei ch/gynigion mewn perthynas ag unrhyw un o'r materion uchod; y mae'n rhaid ei ystyried gan gyfarfod o'r Cyngor llawn a gynhelir o fewn 3 mis ar ôl derbyn yr adroddiad.

(b) **Cyfngiadau o ran swyddi**

Ni chaiff y Prif Weithredwr fod yn Swyddog Monitro ond caiff fod yn ddeiliad swydd y Swyddog Adran 151 os yw'n gyfrifydd cymwys.

(c) **Rolau craidd y Prif Weithredwr yw:**

- bod â chyfrifoldeb cyffredinol am reolaeth gorfforaethol a gweithredol (gan gynnwys cydlynu'r gwaith o gyflawni gwahanol swyddogaethau ar ran yr awdurdod a bod â chyfrifoldeb cyffredinol am reoli'r holl staff);

- cynnig cyngor proffesiynol a diduedd i'r holl bartïon yn y broses gwneud penderfyniadau (y Cabinet, Pwyllgorau Craffu, y Cyngor llawn a phwyllgorau eraill);
- bod yn gyfrifol am system o gadw cofnodion ar gyfer holl benderfyniadau'r awdurdod;
- Cynrychioli'r awdurdod ar gyrff partneriaeth ac allanol (fel sy'n ofynnol drwy statud neu'r Cyngor); a
- gwasanaethu'r Cyngor cyfan, ar sail wleidyddol niwtral.

11.3 Swyddogaethau cyfansoddiadol y Swyddog Monitro

(a) **Cadw at y Cyfansoddiad**

Bydd y Swyddog Monitro yn sicrhau bod y fersiwn ddiweddaraf o'r Cyfansoddiad ar waith a'i fod ar gael yn helaeth i ymgynghori arno gan Gynghorwyr, cyflogeion a'r cyhoedd. I'r diben hwn dirprwywyd y pŵer i ddiwygio'r Cyfansoddiad i'r Swyddog Monitro er mwyn sicrhau bod unrhyw benderfyniadau a wnaed gan y Cyngor neu'r Cabinet yn cael eu rhoi ar waith, ac o ran ystyried unrhyw newidiadau o ran ffeithiau neu'r gyfraith.

(b) **Sicrhau cyfreithlondeb a thegwch wrth wneud penderfyniadau**

Ar ôl ymgynghori â Prif Weithredwr a Swyddog Adran 151 bydd y Swyddog Monitro yn adrodd i'r Cyngor neu i'r Cabinet mewn perthynas â Swyddogaeth Weithredol - os yw ef neu hi yn ystyried y byddai unrhyw gynnig, penderfyniad neu ddiffyg gweithredu yn arwain at gamweinyddu. Cyn belled nad yw'r penderfyniad eisoes wedi'i roi ar waith bydd adroddiad o'r fath yn atal y gwaith o roi'r cynnig neu benderfyniad ar waith nes bydd yr adroddiad wedi'i ystyried.

(c) **Cynorthwyo'r Pwyllgorau Safonau a Moeseg**

Bydd y Swyddog Monitro yn cyfrannu at hybu a sicrhau safonau ymddygiad uchel drwy gynorthwyo'r Pwyllgor Safonau a Moeseg.

(d) **Derbyn adroddiadau**

Mae'r Swyddog Monitro yn gyfrifol am dderbyn a phan fo hynny'n angenrheidiol cydlynu unrhyw gamau gweithredu'n gysylltiedig ag adroddiadau a wnaed gan yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a phenderfyniadau tribiwnlysoedd achosion. Bydd rhaid i unrhyw Aelod neu Swyddog Cyngor arall y cyfeirir adroddiadau fel hyn atynt ei anfon ymlaen at y Swyddog Monitro.

(e) **Cynnal ymchwiliadau**

Bydd y Swyddog Monitro yn cynnal ymchwiliadau i faterion a atgyfeiriwyd gan yr Ombwdsmon ac yn paratoi adroddiadau neu argymhellion yn eu cylch i'r Pwyllgor Safonau a Moeseg. Bydd y Swyddog Monitro hefyd yn cynnal ymchwiliad i unrhyw honiad o gamymddwyn gan Gynghorydd pan fydd ganddo ef/hi reswm i gredu ei bod yn briodol efallai i'r Cyngor arfer ei bwerau hunanreoleiddiol, ac adrodd i'r Pwyllgor Safonau a Moeseg fel y bo'n briodol.

- (f) **Swyddog priodol ar gyfer mynediad at wybodaeth**
Bydd y Swyddog Monitro yn sicrhau y caiff Penderfyniadau Gweithredol a phenderfyniadau gan uwch swyddogion penodedig, ynghyd â'r rhesymau dros y penderfyniadau hynny ac adroddiadau a phapurau cefndirol perthnasol gan gyflogaion yn cael eu rhyddhau i'r cyhoedd cyn gynted â phosibl.
- (g) **Cynghori p'un ai yw penderfyniadau gweithredol yn unol â'r gyllideb a'r fframwaith polisi**
Bydd y Swyddog Monitro, ar y cyd â'r Swyddog Adran 151 fel y bo'n briodol, yn cynghori p'un ai yw penderfyniadau'r Cabinet neu Aelodau Cabinet yn unol â'r gyllideb a'r fframwaith polisi.
- (h) **Cynnig cyngor**
Bydd y Swyddog Monitro, ar y cyd â'r Swyddog Adran 151 fel y bo'n briodol, yn rhoi cyngor ar gwmpas y pwerau a'r awdurdod i wneud penderfyniadau, camweinyddu, amhriodoldeb ariannol, uniondeb a materion yn ymwneud â'r gyllideb a'r fframwaith polisi i'r holl Gynghorwyr.
- (i) **Rheolaeth gorfforaethol**
Bydd y Swyddog Monitro yn cyfrannu at waith rheoli corfforaethol yr awdurdod, yn benodol drwy gynnig cyngor ar faterion cyfansoddiadol, cyfreithlondeb a phriodoldeb.
- (j) **Cyfngiadau o ran swyddi**
Ni chaiff y Swyddog Monitro fod yn Swyddog Adran 151 na Prif Weithredwr.

11.4 **Swyddogaethau cyfansoddiadol Swyddog Adran 151**

- (a) **Sicrhau cyfreithlondeb a doethineb ariannol wrth wneud penderfyniadau**
Ar ôl ymgynghori â Prif Weithredwr a'r Swyddog Monitro, bydd y Swyddog Adran 151 yn adrodd i'r Cyngor neu i'r Cabinet o safbwynt Swyddogaeth Weithredol ac i archwilydd allanol yr Awdurdod, os yw ef neu hi yn ystyried y bydd unrhyw gynnig, penderfyniad neu ddull gweithredu yn cynnwys gwariant anghyfreithlon, neu yn anghyfreithlon ac yn debygol o achosi colled neu ddiffyg neu os yw'r Awdurdod ar fin cyflwyno eitem cyfrif anghyfreithlon.
- (b) **Gweinyddu materion ariannol**
Bydd y Swyddog Adran 151 yn gyfrifol am weinyddu materion ariannol y Cyngor.
- (c) **Rheolaeth gorfforaethol**
Bydd y Swyddog Adran 151 yn cyfrannu at waith rheoli corfforaethol y Cyngor, yn benodol drwy gynnig cyngor ariannol proffesiynol.

(d) **Cynnig cyngor**

Bydd y Swyddog Adran 151, ar y cyd â'r Swyddog Monitro fel y bo'n briodol, yn rhoi cyngor ar gwmpas y pwerau a'r awdurdod i wneud penderfyniadau, camweinyddu, amhriodoldeb ariannol, uniondeb a materion yn ymwneud â'r gyllideb a'r fframwaith polisi i'r holl Gynghorwyr.

(e) **Rhoi gwybodaeth ariannol**

Bydd y Swyddog Adran 151 yn rhoi gwybodaeth ariannol i'r cyhoedd a'r gymuned, fel y bo'n angenrheidiol a phriodol.

(f) **Cynghori a yw penderfyniadau gweithredol yn unol 'r gyllideb a'r Fframwaith polisi**

Bydd y Swyddog Adran 151 yn rhoi gwybodaeth ariannol i'r cyhoedd a'r gymuned, fel y bo'n angenrheidiol a phriodol.

(g) **Cyfngiadau o ran swyddi**

Ni chaiff y Swyddog Adran 151 fod yn Swyddog Monitro na'n Bennaeth y Gwasanaethau Democrataidd.

11.4A Swyddogaethau cyfansoddiadol Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd

Cymorth a chyngor

(a) Bydd Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd yn rhoi cymorth a chyngor i'r awdurdod mewn perthynas â'i gyfarfodydd; i bwyllgorau'r awdurdod ac i aelodau'r pwyllgorau hynny; i unrhyw gyd-bwyllgor y mae awdurdod lleol yn gyfrifol am ei drefnu ac aelodau'r pwyllgor hwnnw; ac i bob aelod o'r awdurdod wrth gyflawni rôl aelod o'r awdurdod (ond heb gynnwys rôl aelod fel Aelod Cabinet)

(b) **Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd**

Bydd Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd yn rhoi cymorth a chyngor i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd a'i aelodau.

(c) **Craffu**

Bydd Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd yn hyrwyddo rôl Pwyllgorau Craffu'r awdurdod; rhoi cymorth a chyngor i Bwyllgorau Craffu; a rhoi cymorth a chyngor mewn perthynas â swyddogaethau pwyllgorau craffu'r awdurdod, i aelodau'r awdurdod, aelodau'r Cabinet a swyddogion.

(d) **Adroddiadau ac argymhellion**

Bydd Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd yn gwneud adroddiadau ac argymhellion i'r Cyngor mewn perthynas â nifer a graddau'r staff sydd eu hangen i gyflawni swyddogaethau gwasanaethau democrataidd y Cyngor; a phenodi, trefnu a rheoli'n briodol y staff sydd eu hangen i gyflawni'r swyddogaethau hyn.

(e) **Cyfngiadau o ran swyddi**

Ni chaiff Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd fod yn Brif Weithredwr na'n Swyddog Adran 151.

11.5 **Y Swyddogion Statudol**

Bydd Prif Weithredwr, y Swyddog Monitro a'r Swyddog Adran 151 yn cyfarfod bob yn hyn a hyn gyda'r cyflogeion sy'n gyfrifol am archwilio adnoddau dynol yn fewnol a darparu gwasanaethau cyfreithiol i'r Awdurdod i ystyried sut y gellir diogelu a gwella uniondeb prosesau gwneud penderfyniad yr Awdurdod a'r gwaith o gyflawni swyddogaethau.

Rhaid i'r Cyngor ddarparu'r swyddogion, y llety a'r adnoddau eraill sydd eu hangen arnynt i gyflawni eu dyletswyddau statudol i'r Prif Weithredwr, y Swyddog Monitro, y Swyddog Adran 151 a Phennaeth y Gwasanaethau Democrataidd.

11.6 **Ymddygiad**

Bydd cynghorwyr a chyflogeion yn cydymffurfio â Chod Ymarfer yr Aelodau a'r Protocol ar Gysylltiadau Aelodau/Swyddogion a restrir yn Rhan 5 y Cyfansoddiad hwn.

11.7 **Cyflogaeth**

Bydd y gwaith o recriwtio, dewis a diswyddo cyflogeion yn cydymffurfio â Rheolau'r Weithdrefn Gyflogaeth.